PRIPOROČILO KOMISIJE (EU) 2023/499

z dne 1. marca 2023

o kodeksu ravnanja na področju upravljanja intelektualnih sredstev za valorizacijo znanja v evropskem raziskovalnem prostoru

EVROPSKA KOMISIJA JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 292 Pogodbe,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Učinkovito upravljanje intelektualnih sredstev je ključno za pospešitev uvajanja inovativnih rešitev ter razvoj novih tehnologij, proizvodov in storitev za reševanje najbolj perečih družbenih izzivov, kot je zagotavljanje pravičnega zelenega in digitalnega prehoda v skladu s ciljem novega evropskega programa za inovacije ([1]), pri čemer se upošteva odprta strateška avtonomija Unije na področju raziskav in inovacij.

(2) Unija ustvari približno 20-odstotni delež svetovnih dosežkov na področju znanosti in tehnologije ([2]). Znanjsko intenzivna in inovativna podjetja, ki so za rast v veliki meri odvisna od neopredmetenih sredstev, so v zadnjih dveh desetletjih preusmerila svoj pristop k nadzoru nad intelektualnimi sredstvi, kar dokazuje močno povečanje naložb v „proizvode intelektualne lastnine“ za 87 % v Uniji ([3]). Poleg tega bo mobilizacija zmogljivosti za raziskave in inovacije z učinkovitim upravljanjem intelektualnih sredstev ter povečanim sodelovanjem med industrijo in univerzami povečala uspešnost sektorjev, v katerih so se naložbe v raziskave in razvoj v zadnjih letih zmanjšale, zlasti za tiste, ki jih je kriza zaradi COVID-19 močno prizadela, kot so letalska in vesoljska industrija ter obrambni, avtomobilski in kemijski sektor.

(3) Poleg formalnih pravic intelektualne lastnine (kot so patenti in avtorske pravice) je bistveno upoštevati tudi druge vrste intelektualnih sredstev, kot so publikacije, podatki in strokovno znanje, ki ga ustvarjajo akterji na področju raziskav in inovacij, da bi povečali priložnosti za ustvarjanje vrednosti in socialne inovacije. Intelektualna sredstva so ključni element valorizacije znanja za rezultate programa Obzorje Evropa ([4]) in drugih programov financiranja EU, ki se financirajo z instrumenti, kot so kohezijska politika ([5]), mehanizem za okrevanje in odpornost ([6]) ali sklad za inovacije ([7]).

(4) Cilj strategije upravljanja intelektualnih sredstev je oblikovati portfelj dragocenih intelektualnih sredstev, ki jih je mogoče strateško upravljati za uporabo na več poteh ustvarjanja vrednosti, zlasti pri vložitvi prošnje za financiranje raziskav, privabljanju in vzpostavljanju sodelovanja na področju raziskav, izkoriščanju poslovnih priložnosti z licenciranjem, prodajo ali ustanavljanjem podjetij. Vzpostavitev okolja, v katerem se jasno opredelijo, sporočajo in izvajajo prakse upravljanja intelektualnih sredstev, je prvi korak za olajšanje njihove valorizacije v ekosistemu raziskav in inovacij.

([1]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij z naslovom – Novi evropski program za inovacije (COM(2022) 332 final).

([2]) Poročilo „Science, Research and Innovation Performance of the EU“ (Uspešnost EU na področju znanosti, raziskav in inovacij) iz leta 2022.

([3]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Čim boljše izkoriščanje inovacijskega potenciala EU – Akcijski načrt za pravice intelektualne lastnine v podporo okrevanju in odpornosti EU (COM(2020) 760 final).

([4]) Uredba (EU) 2021/695 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. aprila 2021 o vzpostavitvi okvirnega programa za raziskave in inovacije Obzorje Evropa, določitvi pravil za sodelovanje in razširjanje rezultatov ter razveljavitvi uredb (EU) št. 1290/2013 in (EU) št. 1291/2013 (UL L 170, 12.5.2021, str. 1).

([5]) Nova kohezijska politika (europa.eu).

([6]) Mehanizem za okrevanje in odpornost (europa.eu).

([7]) Sklad za inovacije (europa.eu).

(5) Skupne raziskovalne dejavnosti so idealno okolje, v katerem lahko partnerji združujejo znanje in zamisli ter skupaj razvijajo nove tehnologije, proizvode in storitve. Kljub temu ti projekti sodelovanja predstavljajo izzive, saj vključujejo različne partnerje, kot so univerze, raziskovalne organizacije, lokalne skupnosti, podjetja, vključno z malimi in srednjimi podjetji (MSP), nevladne organizacije (NVO) in socialni partnerji, z različnim kulturnim in poklicnim ozadjem, motivacijo in interesi, ki segajo od izključno raziskovalno usmerjenega do komercialne uporabe ([8]).

(6) Akterji na področju raziskav in inovacij se lahko srečujejo z izzivi pri učinkovitem upravljanju svojih intelektualnih sredstev zaradi težav pri opredeljevanju najprimernejših načinov za nadzor svojih sredstev, iskanju ustreznih trgov in vključevanju poslovnih partnerjev. Poleg tega je lahko uvajanje rezultatov tega dela na trg obremenjujoče zaradi različnega razumevanja njihove vrednosti ter asimetričnosti informacij in pogajalskih položajev.

(7) Mednarodno sodelovanje je ključni vidik raziskav in inovacij; vendar sta znanost in tehnologija tudi v središču geopolitičnih napetosti v spreminjajočem se globalnem okolju ([9]). Drugi dogodki, kot sta prehod na odprto znanost za boljše raziskave, kot je navedeno v sklepih Sveta o „oceni raziskav in izvajanju odprte znanosti“ ([10]), ter prehod na odprte inovacijske pristope predstavljajo priložnosti in izzive v razvijajočem se ekosistemu raziskav in inovacij. Ti dogodki bi morali zagotoviti odličnost in učinek naložb Unije v raziskave in inovacije, hkrati pa zaščititi interese Unije. V tem okviru so ključni akterji v evropskih projektih raziskav in inovacij izrazili potrebo po boljšem razumevanju strateškega upravljanja, nadzora (vključno z zaščito), razširjanja, prenosa/licenciranja in uporabe rezultatov raziskav ([11]).

(8) Komisija v skladu s političnim programom evropskega raziskovalnega prostora (ERA) ([12]), ki vključuje ukrep „Nadgraditi smernice EU za boljšo valorizacijo znanja“, predlaga to priporočilo o kodeksu ravnanja pri upravljanju intelektualnih sredstev za izvajanje Priporočila Sveta (EU) 2022/2415 ([13]). Poziv k pripravi tega priporočila je bil opredeljen v sporočilu Komisije o novem ERA za raziskave in inovacije ([14]) ter v sklepih Sveta z dne 26. novembra 2021 o upravljanju ERA ter paktu za raziskave in inovacije v Evropi ([15]). Poleg tega akcijski načrt EU za pravice intelektualne lastnine ([16]) priznava, da je dobro upravljanje intelektualne lastnine potrebno za podporo valorizaciji in uporabi rezultatov raziskav in inovacij v Evropi ter da je treba izboljšati uporabo, dostop in izmenjavo rezultatov raziskav z izboljšanjem upravljanja intelektualnih sredstev.

(9) To priporočilo odraža nove usmeritve, uvedene s Priporočilom (EU) 2022/2415, saj njegovo področje uporabe zajema širši pojem intelektualnih sredstev v okviru raziskav in inovacij. Njegov cilj je odpraviti razdrobljenost inovacijskega ekosistema Unije in spodbujati inovacijsko kohezijo, kot je opredeljena v novem evropskem programu za inovacije.

([8]) Leveraging Innovation Through Collaboration: IP Challenges And Opportunities For SMEs In The Context Of EU-Funded Collaborative Research Projects (lesi.org) (Spodbujanje inovacij s sodelovanjem: Izzivi in priložnosti na področju intelektualne lastnine za MSP v okviru skupnih raziskovalnih projektov, ki jih financira EU).

([9]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o globalnem pristopu k raziskavam in inovacijam Evropska strategija za mednarodno sodelovanje v spreminjajočem se svetu (COM/2021/252 final).

([10]) Sklepi Sveta o ocenjevanju raziskav in izvajanju odprte znanosti.

([11]) Leveraging Innovation Through Collaboration: IP Challenges And Opportunities For SMEs In The Context Of EU-Funded Collaborative Research Projects (lesi.org) (Spodbujanje inovacij s sodelovanjem: Izzivi in priložnosti na področju intelektualne lastnine za MSP v okviru skupnih raziskovalnih projektov, ki jih financira EU).

([12]) Program politike evropskega raziskovalnega prostora (europa.eu).

([13]) Priporočilo Sveta (EU) 2022/2415 z dne 2. decembra 2022 o vodilnih načelih za valorizacijo znanja (UL L 317, 9.12.2022, str. 141).

([14]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Novi ERP za raziskave in inovacije (COM(2020) 628 final).

([15]) Prihodnje upravljanje evropskega raziskovalnega prostora (ERA) – sklepi Sveta.

([16]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Čim boljše izkoriščanje inovacijskega potenciala EU – Akcijski načrt za pravice intelektualne lastnine v podporo okrevanju in odpornosti EU (COM(2020) 760 final).

(10) Akterje na področju raziskav in inovacij bi bilo treba spodbujati, da se strateško lotijo različnih korakov upravljanja intelektualnih sredstev in obravnavajo izzive, povezane z ustreznim nadzorom in zadostnim izkoriščanjem intelektualnih sredstev. Poleg tega bi bilo treba spodbujati strateško izmenjavo znanja kot trdno podlago za sodelovanje. Upoštevati bi bilo treba tudi poslovne priložnosti, ki izhajajo iz odprtih inovacij, in pomen odprtosti raziskav, kot se odraža v končnem sporazumu o reformi ocenjevanja raziskav ([17]).

(11) K upoštevanju tega priporočila bi bilo treba spodbujati vse kategorije akterjev, vključenih v raziskave in inovacije, kot so posredniki, posamezni raziskovalci, inovatorji in njihove skupine ter organizacije, vključno z univerzami, javnimi in zasebnimi raziskovalnimi in inovacijskimi organizacijami, podjetji vseh velikosti, raziskovalnimi in tehnološkimi infrastrukturami, javnimi upravami in predstavniki civilne družbe. To priporočilo bi bilo treba uporabljati v skladu z vsemi ustreznimi pravili na nacionalni ali regionalni ravni in na ravni Unije. Čeprav so deli tega priporočila oblikovani na ravni organizacije, je njihovo področje uporabe ključno tudi za usmerjanje posameznih raziskovalcev, inovatorjev in njihovih ekip pri strateškem upravljanju intelektualnih sredstev, ki izhajajo iz njihovih projektov –

SPREJELA NASLEDNJE PRIPOROČILO:

1. OPREDELITVE POJMOV

V tem priporočilu se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

(1) intelektualna lastnina pomeni rezultat intelektualne dejavnosti, ki je upravičena do pravnega varstva in vključuje izume, književna in umetniška dela, simbole, imena, slike in modele;

(2) pravice intelektualne lastnine vključujejo patente, blagovne znamke, modele, avtorske in sorodne pravice, geografske označbe in žlahtniteljske pravice ter pravila o varovanju poslovnih skrivnosti;

(3) intelektualno sredstvo pomeni vse rezultate ali izdelke, ki nastanejo pri raziskovalnih in inovacijskih dejavnostih (kot so pravice intelektualne lastnine, podatki, strokovno znanje, prototipi, postopki, prakse, tehnologije, programska oprema);

(4) odprta znanost pomeni pristop k znanstvenemu procesu, ki temelji na odprtem sodelovanju, orodjih in širjenju znanja, kot je določeno v členu 14(1) Uredbe (EU) 2021/695 Evropskega parlamenta in Sveta ([18]);

(5) odprte inovacije pomenijo pristop odpiranja inovacijskega procesa zunaj organizacije;

(6) odprt dostop pomeni brezplačen dostop za končnega uporabnika do raziskovalnih podatkov, vključno z znanstvenimi publikacijami, v skladu s členom 14(1), točka (a), in členom 39(3) Uredbe (EU) 2021/695;

(7) upravljanje intelektualnih sredstev pomeni sklop strateških procesov za ravnanje z intelektualnimi sredstvi v vseh fazah njihovega življenjskega cikla, od njihovega nastanka do vstopa na trg, vključno z: opredelitvijo potencialnih ustvarjenih ali pridobljenih sredstev, oceno tehničnih, pravnih in tržnih prednosti potencialnega sredstva, odločanjem o razpoložljivih oblikah zaščite, določitvijo strategije trženja in prenosa tehnologije, opredelitvijo najboljših partnerjev za njihovo upravljanje – v skladu s poslovnim ciljem in družbeno odgovorno politiko organizacije.

2. OBLIKOVANJE STRATEGIJE ZA UČINKOVITO UPRAVLJANJE INTELEKTUALNIH SREDSTEV

2.1 Priporoča se, naj se strateške prakse upravljanja intelektualnih sredstev opredelijo in sprejmejo z:

(8) zagotavljanjem strategije na ravni organizacije, ki zajema ustvarjanje, upravljanje in uporabo vseh vrst intelektualnih sredstev (vključno s podatki, strokovnim znanjem, standardi) v skladu s poslanstvom organizacije, ter upoštevanjem praks odprte znanosti in odprtih inovacij pri raziskovalnih in inovacijskih dejavnostih;

([17]) Agreement on reforming research assessment (Sporazum o reformi ocenjevanja raziskav) z dne 20. julija 2022.

([18]) Uredba (EU) 2021/695 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. aprila 2021 o vzpostavitvi okvirnega programa za raziskave in inovacije Obzorje Evropa, določitvi pravil za sodelovanje in razširjanje rezultatov ter razveljavitvi uredb (EU) št. 1290/2013 in (EU) št. 1291/2013 (UL L 170, 12.5.2021, str. 1).

(9) prilagoditvijo različnih elementov strategije ustreznim dejavnostim in partnerjem ter zagotavljanjem javne dostopnosti;

(10) zagotavljanjem, da so v strategiji obravnavani zlasti:

(a) celoten življenjski cikel raziskav in valorizacije že ob načrtovanju proračuna za raziskovalne in inovacijske dejavnosti, kateri fond znanja bo izhajal iz tega procesa, kakšne so predvidene možnosti uporabe in kako povečujejo ali dopolnjujejo obstoječi portfelj, ki ga upravlja organizacija;

(b) vprašanja trajnostnosti, etike in vključenosti ter spodbujanje širjenja znanja in (ponovne) uporabe rezultatov v gospodarsko in družbeno korist ob spoštovanju etičnih standardov in človekovih pravic ter podpiranju ciljev trajnostnega razvoja ([19]) in ciljev zelenega dogovora;

(c) vrednotenje intelektualne lastnine;

(d) ustanavljanje *spin-off* in zagonskih podjetij;

(e) situacije skupnega lastništva;

(f) morebitna nasprotja interesov;

(g) poslovne informacije za oceno konkurenčnega položaja organizacije v zvezi z intelektualnimi sredstvi na področju zadevne raziskovalne in inovacijske dejavnosti;

(h) učinkovite strategije intelektualne lastnine za poslovni razvoj;

(11) vzpostavitvijo temeljitega postopka potrebne skrbnosti za vsa intelektualna sredstva, ustvarjena v organizaciji;

(12) vzpostavitvijo jasnih in preglednih postopkov odločanja in procesov za upravljanje intelektualnih sredstev (na primer opredelitev sredstev in odgovornosti urada za prenos znanja/tehnologije (KTO-TTO);

(13) zagotavljanjem razumne ravni strokovnega znanja o upravljanju intelektualnih sredstev z vlaganjem v krepitev zmogljivosti, ozaveščanje, usposabljanje in izobraževanje, zaposlovanje in mobilnost ter s prošnjo za podporo strokovnjakov tretjih strani;

(14) opredelitvijo spodbud za raziskovalce, izumitelje, strokovnjake za prenos znanja in tehnologije ter vodje raziskav (kot je poklicni razvoj) za uporabo strategije organizacije za upravljanje intelektualnih sredstev;

(15) zagotavljanjem poštene in pravične delitve vrednosti, ustvarjene z raziskovalnimi in inovacijskimi dejavnostmi, od začetne (na primer s priznavanjem poklicne poti) do končne faze (na primer z delitvijo licenčnin), ob upoštevanju učinka, ki ga ustvarijo te dejavnosti;

(16) določitvijo pričakovanega učinka raziskovalnih in inovacijskih dejavnosti z uporabo različnih razsežnosti: okoljske, tehnološke, gospodarske, družbene, politične in zdravstvene;

(17) zagotavljanjem potrebne podpore za izvajanje politike upravljanja intelektualnih sredstev z ustreznimi orodji in instrumenti, vključno s spremljanjem uspešnosti na podlagi dogovorjenih meril (na primer z uporabo poročil o metriki prenosa znanja, ki jih je objavilo Skupno raziskovalno središče Evropske komisije ([20]); uporabo metrik, ki so SMART (specifične, merljive, dosegljive, realistične in časovno določene), kakovostne in količinske;

(18) povečanjem ozaveščenosti in izkoriščanjem razpoložljivih shem financiranja za upravljanje intelektualnih sredstev tudi na nacionalni ravni ali na ravni Unije;

(19) zagotavljanjem in raziskovanjem potrebnih virov in financiranja za dozorevanje intelektualnih sredstev, razvitih v raziskovalnih in inovacijskih dejavnostih, s sodelovanjem v programih, kot sta razpis Evropskega raziskovalnega sveta za projekte za potrditev koncepta (ERC Proof of Concept) ([21]) in program EIC za financiranje prehoda ([22]);

([19]) 17 CILJEV | Trajnostni razvoj (un.org).

([20]) Knowledge Transfer Metrics - Towards a European-wide set of harmonised indicators (Metrike prenosa znanja – Na poti k vseevropskemu sklopu usklajenih kazalnikov).

([21]) ERC Proof of Concept (razpis Evropskega raziskovalnega sveta za projekte za potrditev koncepta): Evropski raziskovalni svet (europa.eu).

([22]) EIC Transition (europa.eu) (Program EIC za financiranje prehoda).

(20) rednim pregledovanjem strategije upravljanja intelektualnih sredstev, in sicer s:

(a) sodelovanjem pri evropskem poročanju o prenosu znanja in dejavnostih upravljanja intelektualnih sredstev prek raziskav in platform za izmenjavo dobrih praks ([23]);

(b) opredelitvijo dinamičnega poslovnega modela ob upoštevanju posledic za intelektualna sredstva v nastajajočih novih tehnologijah.

2.2 **Spodbuja se, da se intelektualna sredstva upravljajo na način, ki omogoča odprto znanost in odprte inovacije. V zvezi s tem se priporoča, naj se:**

(21) preučijo koristi odprte znanosti in odprtih inovacij v različnih fazah življenjskega cikla raziskav, potem ko se oceni, ali bi bilo treba rezultate najprej zaščititi s pravicami intelektualne lastnine, in zagotovi, da se temeljito ocenijo vse morebitne ovire za izmenjavo rezultatov raziskav, zlasti ob upoštevanju sporazumov o sodelovanju, prenosu in licenciranju s tretjimi stranmi;

(22) preverijo vse veljavne zahteve glede financiranja ter institucionalne in pravne zahteve, ki omogočajo odprt dostop do rezultatov raziskav ([24]), in, kadar je to mogoče, zagotovi odprt dostop do rezultatov raziskav ob upoštevanju naslednjega:

(a) publikacije: zagotavljanje takojšnjega odprtega dostopa do znanstvenih publikacij na podlagi odprtih licenc, zlasti kadar so take publikacije rezultat javno financiranih raziskav;

(b) podatki:

— uporaba načel FAIR ([25]) za zagotovitev, da so podatki, ki izhajajo iz znanstvenega procesa, najdljivi (da jih je mogoče najti), dostopni, interoperabilni in ponovno uporabni (FAIR: „Findable“, „Accessible“, „Interoperable“, „Reusable“), s čimer se povečata ponovna uporaba in ponovljivost rezultatov raziskav;

— analiza pogojev vsakega uporabljenega nabora osnovnih podatkov. Če te informacije niso jasne ali če privolitev ni bila dana, jih je treba obravnavati kot informacije z „vsemi pridržanimi pravicami“;

— razmislek o zagotovitvi prostega dostopa do podatkov, če ni zakonitih interesov ali omejitev;

— spodbujanje raziskovalcev k uporabi zaupanja vrednih repozitorijev ([26]), kot so certificirani, disciplinarni ali domenski repozitoriji, ki se običajno uporabljajo, so mednarodno priznani in potrjeni s strani skupnosti za raziskave in inovacije;

— upoštevanje, da se v nekaterih primerih podatki lahko štejejo za strokovno znanje in izkušnje (ki bi jih bilo mogoče varovati s poslovnimi skrivnostmi);

(c) podatkovna zbirka:

— preverjanje, ali so uporabljeni podatki ali zbirka podatkov zaščiteni z avtorskimi pravicami in/ali pravico *sui generis* podatkovne zbirke ali poslovnimi skrivnostmi;

— zagotavljanje odprtega dostopa do podatkov ali podatkovnih zbirk, ki izhajajo iz znanstvenega postopka, kadar ni zakonitih interesov ali pravnih omejitev (na primer pravice intelektualne lastnine tretjih oseb);

(d) programska oprema: ozaveščanje uporabnikov programske opreme o obvestilu o avtorskih pravicah in navedba licenčnih pogojev pri distribuciji programske opreme. Če je to v skladu s splošno strategijo valorizacije, razmislek o tem, da bi bila izvorna koda na voljo kot odprta koda, ob upoštevanju različnih odprtokodnih licenc;

(23) v zgodnji fazi postopka oblikuje strategija objavljanja in uporabe, da se omogoči objava, hkrati pa zaščitijo zaupne informacije in morebitne prijave patentov, ki jih vložijo zasebni partnerji v zvezi s skupnimi raziskovalnimi dejavnostmi;

(24) zagotovi sodelovanje pri odprtem soustvarjanju projektnih zamisli med industrijo in univerzami za nadaljnjo uskladitev znanstvenih in industrijskih potreb in izzivov;

([23]) Na primer platforma EU za valorizacijo znanja.

([24]) Upravičenci programa Obzorje Evropa morajo na primer zagotoviti takojšen odprt dostop do znanstvenih publikacij prek repozitorijev in na podlagi odprtih licenc, posebna pravila glede odprtega dostopa pa so določena v Prilogi 5 vzorca sporazuma o nepovratnih sredstvih za program. Uredba (EU) 2021/695 o vzpostavitvi okvirnega programa za raziskave in inovacije Obzorje Evropa.

([25]) Načela FAIR – GO FAIR (go-fair.org).

([26]) Na primer platforma Obzorje Evropa za rezultate za projekte, ki se financirajo v okviru programa Obzorje 2020 in programa Obzorje Evropa.

(25) sodeluje v odprtih inovacijskih platformah, ki ponujajo priložnosti za odprta predkonkurenčna javno-zasebna partnerstva za medsektorsko sodelovanje in izmenjavo znanja;

(26) vzpostavijo pravični in prožni modeli delitve in nadomestil za partnerje v sodelovanju na področju odprtih inovacij pred začetkom sodelovanja.

2.3 **Priporoča se vlaganje v izobraževanje, usposabljanje in ozaveščanje z:**

(27) vzpostavitvijo evidentiranja ter spodbujanja obstoječih učnih orodij in gradiva ter razvojem več vrst učnih orodij, prilagojenih ciljnemu občinstvu, da se zapolnijo vrzeli (na primer spletni viri, priročniki, letaki, seminarji, samoocenjevalni testi, vizualna orodja, diagrami poteka procesov, knjižnice predlog), pri čemer je vse gradivo na voljo na eni sami platformi znotraj organizacije;

(28) ozaveščanjem o celotnem naboru intelektualnih sredstev in njihovi morebitni uporabi v portfeljih za podporo konkurenčnosti organizacije in povečanje njenih poslovnih priložnosti;

(29) spodbujanjem razumevanja dopolnjevanja odprte znanosti in odprtih inovacij z varstvom intelektualne lastnine, kadar se intelektualna sredstva ustrezno upravljajo;

(30) organiziranjem rednih srečanj in usposabljanj za ozaveščanje, s posebnim poudarkom na:

(a) koristih vzpostavitve strategije upravljanja intelektualnih sredstev, ki podpira raziskave in odprte inovacije, ter tveganjih, do katerih bi prišlo, če take strategije ne bi imeli;

(b) opredelitvi intelektualnih sredstev v organizaciji;

(c) zgodbah o uspehu pri učinkovitem upravljanju intelektualnih sredstev in študijah primerov, prilagojenih ciljni skupini;

(d) podjetništvu, razvoju poslovnih poti, da bi inovacije dosegle trg, uporabi intelektualne lastnine za privabljanje naložb in dostopu do financiranja ter oblikovanju ekip za ustanavljanje zagonskih in *spin-off* podjetij;

(e) krepitvi znanj in spretnosti za pogajanja in sklepanje sporazumov o sodelovanju, strukturi licenčnih poslov ter spremljanju in upravljanju dolgoročnih odnosov med dajalcem in pridobitelji licenc (vključno s spremljanjem uspešnosti in možnostmi izvrševanja);

(f) uporabi podatkovnih zbirk o pravicah intelektualne lastnine;

(g) nezaščitenih intelektualnih sredstvih in načinih uporabe instrumentov, kot so sporazumi o nerazkritju in varstvo intelektualne lastnine;

(h) obstoju različnih ureditev intelektualne lastnine (na primer glede obsega zaščite in dodelitve lastništva) v tretjih državah;

(i) obstoju drugih nacionalnih ali regionalnih pravil (npr. zakonodaje o konkurenci in po potrebi pravil o državni pomoči), ki lahko vplivajo na sporazume o raziskavah in inovacijah;

(j) uveljavljanju pravic intelektualne lastnine in preprečevanju kršitev pravic intelektualne lastnine tretjih oseb;

(31) upoštevanjem, kadar gre za univerze in druge javne raziskovalne organizacije, zlasti izobraževanja in usposabljanja o:

(a) upravljanju intelektualnih sredstev v programih ali učnih načrtih za profesorje, raziskovalce in študente, ob upoštevanju njihovih različnih raziskovalnih področij (na primer poslovne študije, naravoslovje, tehnologija, inženirstvo, matematika, pravo, umetnost) v skladu s ključnimi kompetencami za vseživljenjsko učenje, povezanimi z intelektualnimi sredstvi;

(b) intelektualnih sredstvih za valorizacijo znanja s poudarkom na širši razlagi intelektualnih sredstev;

(c) razumevanju vloge avtorskih pravic pri poučevanju, tako na strani profesorjev, kot tudi raziskovalcev in študentov;

(d) ugotavljanju in razumevanju situacij, v katerih obstaja nasprotje interesov;

(32) spodbujanjem sodelovanja v ustreznih strokovnih mrežah, ki lahko pomagajo pri ozaveščanju o intelektualni lastnini (kot so ambasadorji evropske službe za pomoč uporabnikom pravic intelektualne lastnine ([27]), evropska podjetniška mreža ([28]), centri PATLIB ([29]), in razmislijo o tem, da se zaprosi za podporo obstoječih svetovalnih storitev za upravljanje intelektualne lastnine, ki so na voljo na nacionalni ravni in ravni Unije (na primer evropska služba za pomoč uporabnikom pravic intelektualne lastnine ([30]) in nacionalni uradi za intelektualno lastnino).

3. UPRAVLJANJE INTELEKTUALNIH SREDSTEV V SKUPNIH RAZISKOVALNIH IN INOVACIJSKIH DEJAVNOSTIH

3.1 Priporoča se, naj se čim prej pojasni lastništvo nad intelektualnimi sredstvi, in sicer z:

(33) opredelitvijo jasnih določb o lastništvu na ravni organizacije za učinkovito določitev, prenos in uporabo intelektualnih sredstev, vključno s postopkom reševanja sporov;

(34) zagotavljanjem dobrega razumevanja pravil o lastništvu in dostopu za posamezne programe med udeleženci v okviru javno financiranih raziskovalnih in inovacijskih dejavnosti;

(35) zgodnjim dogovorom s partnerji o vprašanjih lastništva, vključno s pravicami do dostopa in uporabe (na primer za namene raziskav, izobraževanja ali komercialne uporabe), ozadjem, rezultati in ustreznimi intelektualnimi sredstvi tretjih oseb (na primer za spodbujanje naložb in drugih finančnih dogovorov);

(36) seznamom, ki se pripravi pred začetkom projekta in na katerem so navedeni vsi rezultati ozadja, vključno z intelektualno lastnino, in ustrezne informacije, pridobljene v času izvajanja projekta izven projekta samega, ki pripadajo vsakemu partnerju in naj bi se uporabljale med projektom, ter po potrebi posodobitvijo seznama; s spremljanjem doseženih rezultatov in predvidenega lastnika med trajanjem projekta; s „seznamom lastništva rezultatov“, ki se pripravi ob koncu projekta in na katerem so navedeni vsi ustvarjeni rezultati ter opredeljena njihova pot uporabe;

(37) pri pripravi sodelovanja s partnerji z razmislekom o uporabi obstoječih orodij, vključno z vzorčnimi konzorcijskimi sporazumi, pri čemer naj se med pogajanji obravnavajo posebnosti zadevnega projekta in upoštevajo omejeni viri nekaterih akterjev, kot so MSP ali zagonska podjetja;

(38) zagotavljanjem sklenitve sporazuma o skupnem lastništvu in upravljanju ali sporazuma o skupnem lastništvu in delitvi prihodkov, kadar je intelektualna lastnina v skupni lasti;

(39) uvedbo smernic, naslovljenih na partnerje, da se zagotovi učinkovita uporaba rezultatov, če imajo partnerji različne zmogljivosti za vstop na trg;

(40) kadar so rezultati skupnih raziskovalnih dejavnosti v skupni lasti javne raziskovalne organizacije in udeleženca iz industrije, z upoštevanjem, da se javni raziskovalni organizaciji omogoči podelitev licenc tretjim osebam (kot so zagonska podjetja), če udeleženec iz industrije ne izkoristi rezultatov v obdobju, o katerem sta se predhodno dogovorila skupna lastnika;

(41) kadar se projekti večinoma financirajo iz javnih sredstev:

(a) z dodelitvijo lastništva nad rezultati sodelujoči javni raziskovalni organizaciji in omogočanjem prednostnega dostopa do rezultatov udeležencem iz industrije. Obseg pravic dostopa bi moral biti sorazmeren s prispevkom industrije. Če je rezultat izboljšanje v primerjavi s predhodno intelektualno lastnino, ki jo je uvedel udeleženec iz industrije, z razmislekom o odobritvi neomejenega dostopa do rezultata udeležencu iz industrije za pošteno in razumno pristojbino, ki je sorazmerna z njegovim prispevkom;

(b) zagotavljanjem, da se intelektualna sredstva, razvita v javno financiranih raziskovalnih in inovacijskih dejavnostih, upravljajo tako, da socialno-ekonomske koristi, povezane z njihovo valorizacijo, koristijo Uniji;

([27]) Evropa – Ekipa ambasadorjev (europa.eu).
([28]) Evropska podjetniška mreža (europa.eu).
([29]) Evropski patentni urad – Centri za informiranje o patentih (PATLIB).
([30]) Evropska služba za pomoč uporabnikom pravic intelektualne lastnine (europa.eu).

(c) omogočanjem podelitve neizključnih licenc pod poštenimi in razumnimi pogoji pravnim subjektom, ki potrebujejo rezultate za obravnavo splošne nevarnosti, in zavezo za hitro in obsežno izkoriščanje nastalih proizvodov in storitev pod poštenimi in razumnimi pogoji v primeru splošne nevarnosti (na primer na področju javne varnosti, javnega zdravja ali javnega reda) in kadar je projekt posebej financiran za reševanje splošne nevarnosti.

3.2 **Priporoča se, naj se določijo jasni pogoji sodelovanja, in sicer z:**

(42) opredelitvijo potenciala rezultatov projektov raziskav in inovacij za dostop do trga od samega začetka in razpravo o možnosti, da se udeležencem odobrijo možnosti za pogajanja o licencah za prihodnje rezultate projektov;

(43) zagotavljanjem, da je v organizaciji vzpostavljen jasen okvir za sodelovanje in sporazume, vključno z veljavnimi pravili glede intelektualnih sredstev;

(44) sklenitvijo jasnega sporazuma o sodelovanju v zvezi s skupnimi raziskovalnimi dejavnostmi, v katerem bodo opredeljeni zlasti obseg sodelovanja, strategija valorizacije, razširjanje in uporaba rezultatov (kot so licenciranje ali prenos rezultatov, ustvarjanje *spin-off* podjetij) ter strategija za upravljanje intelektualnih sredstev, ki zajema življenjski cikel projekta in pozneje. Sporazum bi moral vključevati postopek obveščanja vseh partnerjev o doseganju rezultatov in možnostih za njihovo varstvo (na primer s patenti);

(45) zagotavljanjem, da vsi partnerji prijavijo obremenitve, povezane z njihovim ozadjem (tudi v zvezi z intelektualno lastnino, kot so pravice tretjih oseb ali odprta koda z omejevalnimi licencami);

(46) zagotavljanjem, da se razlike v pravnih določbah v celoti upoštevajo v primerih, ko sodelovanje vključuje partnerje iz različnih držav, in zlasti z:

(a) oceno, kako lahko te razlike vplivajo na pričakovanja glede valorizacije, razširjanja in uporabe, ter z ustrezno vključitvijo potrebnih klavzul v sporazum;

(b) razmislekom o vzpostavitvi okvira za svetovanje pri reševanju sporov, da bi se partnerjem zagotovila pomoč pri sporazumnem reševanju sporov;

(47) predvidevanjem vloge posrednikov (kot so strokovnjaki v različnih socialno-kulturnih okoljih) za pomoč partnerjem iz različnih okolij pri njihovem mednarodnem sodelovanju;

(48) preučitvijo konkretnih ukrepov, s katerimi bi se preprečila zloraba ali objava izmenjanih informacij brez privolitve, in sicer z razpravo o sporazumu o zaupnosti ter njegovo sklenitvijo, preden se po potrebi izmenjajo kakršne koli informacije s projektnimi partnerji, ter potrebnih zahtev za varovanje poslovnih skrivnosti, če se tako varstvo zahteva;

(49) ustvarjanjem pogojev za učinkovito sodelovanje med partnerji v okviru skupnega sodelovanja med industrijo in univerzami od samega začetka, na primer z omogočanjem mreženja ter organiziranjem izmenjav in priložnosti za obiske.

4. OD USTVARJANJA INTELEKTUALNIH SREDSTEV DO TRGA

4.1 **Priporoča se, naj se poiščejo ustrezna sredstva za nadzor, in sicer s:**

(50) pripravo temeljite analize tveganja v zvezi z intelektualnimi sredstvi, vključno z analizo svobode delovanja ([31]), da se opredelijo kritične komponente v primerih, ko je treba tehnologijo razviti, potrditi in dati na trg;

(51) notranjim vlaganjem v potrebna znanja in spretnosti ter profile za opredelitev ustreznih sredstev za nadzor intelektualne lastnine (na primer strokovnjaki za pravo intelektualne lastnine za podporo pri prijavah pravic intelektualne lastnine) in prošnjo za podporo strokovnjakov tretjih strani;

([31]) Namen analize svobode delovanja je zagotoviti, da komercialna proizvodnja, trženje in uporaba novega izdelka, postopka ali storitve ne krši pravic intelektualne lastnine drugih.

(52) ugotavljanjem, ali je potrebna zaščita s pravicami intelektualne lastnine ali druga vrsta zaščite, in preučitvijo možnosti, da se rezultati dajo na voljo v odprtem dostopu, pri čemer se ocenijo različni načini nadzora;

(53) seznanitvijo z lokalnimi pravili, vključno z nacionalnimi predpisi in ustreznimi sodnimi odločbami, ter obsegom zagotovljene zaščite pred vstopom na nov trg;

(54) izvajanjem ustreznih postopkov vrednotenja in skrbnega pregleda pravic intelektualne lastnine pred prenosom sredstva ali licenciranjem zanj.

4.2 **V zvezi z vrednotenjem intelektualne lastnine se priporoča naslednje:**

(55) opredelitev ciljev vrednotenja na podlagi različnih vrst vrednosti (organizacijska, kulturna, gospodarska, okoljska in družbena vrednost);

(56) opredelitev namena vrednotenja pred vrednotenjem intelektualne lastnine, saj bo to pomagalo pri izbiri ustrezne metode v skladu z mednarodnimi standardi, ki se razlikujejo glede na namen, obseg ali pristop:

(a) pristop, ki temelji na kakovosti, bo zagotovil opisno analizo in/ali oceno za namene upravljanja, pomoč pri odločanju ali sporočanje pomembnosti intelektualne lastnine;

(b) pristop, ki temelji na količini, lahko temelji na stroških, trgu in dohodku ter bo zagotovil izračun denarne vrednosti intelektualne lastnine v posebnih okoliščinah in ob določenem času;

(57) zagotavljanje dobrega razumevanja različnih pristopov k vrednotenju inovacij v zgodnji fazi s strani članov organizacije, odgovorne za izvajanje inovacijskih strategij;

(58) sodelovanje z ustreznimi partnerji za opredelitev skupnega pristopa k vrednotenju intelektualne lastnine, ki je rezultat skupne raziskovalne dejavnosti;

(59) notranje naložbe v znanja in spretnosti ter profile vrednotenja intelektualne lastnine (na primer strokovnjaki za pravo intelektualne lastnine in vrednotenje) ter prošnja za podporo strokovnjakov tretjih strani;

(60) sprejetje odprtega, preglednega in nediskriminatornega pristopa v celotnem postopku vrednotenja intelektualne lastnine.

4.3 **Priporoča se, naj se vzpostavijo prakse spremljanja, prenosa in licenciranja, in sicer z:**

(61) opredelitvijo zadevnih deležnikov, ki bodo vključeni v razširjanje in uporabo rezultatov, vključno z morebitnimi uporabniki, kadar je to primerno, in njihovim ustreznim vključevanjem v pogajanja;

(62) razmislekom o uporabi mehanizmov sodelovalnega licenciranja, kot so patentna združenja in klirinške hiše;

(63) opredelitvijo novoizdanih patentov in na novo objavljenih patentnih prijav, ki so v lasti tretjih oseb, prek spremljanja patentov v celotnem projektu, da se omejijo morebitne kršitve in zagotovi vrednost vseh prihodnjih patentov, ki izhajajo iz projekta;

(64) opredelitvijo morebitnih dopolnilnih patentov in pogajanji o sporazumih o navzkrižnem licenciranju za povečanje vrednosti razvite tehnologije za potencialne vlagatelje in tretje pridobitelje licenc;

(65) zavezanostjo trajnostnim družbeno odgovornim praksam licenciranja;

(66) po potrebi z upoštevanjem možnosti, da se partnerjem podeli pogodbena pravica do prednostne sklenitve poslovne transakcije s pravnim subjektom (predkupna pravica) ali časovno omejena neizključna licenca za izkoriščanje intelektualne lastnine, ustvarjene med projektom, in upoštevanjem vseh veljavnih pravil financiranja v okviru skupnih dejavnosti industrije in akademskih krogov;

(67) opredelitvijo tveganj za razvoj proizvodov in odgovornosti za trženje ter njihovim upoštevanjem pri pogajanjih o licenčnih sporazumih.

V Bruslju, 1. marca 2023

Za Komisijo

Mariya GABRIEL

članica Komisije